

„CZYTATY 9 muz” to program edukacyjny zorganizowany przez Bibliotekę Raczyńskich w 2025 roku będący dziewiątą już odsłoną cyklu pod wspólnym „Czytawym” tytułem. Składał się on z dziewięciu warsztatów oraz wyjścia do muzeum, które odbywały się od czerwca do października, w sobotnie południa w siedzibie głównej Biblioteki. Jak co roku, cieszył się sympatią i zainteresowaniem czytelników reprezentujących różne grupy wiekowe. Aktywnymi uczestnikami zajęć były dzieci wraz z opiekunami; rodzicami lub dziadkami.

Celem warsztatów było rozwinięcie kompetencji kulturowych ich uczestników. Oś tematyczną spotkań stanowił starożytny motyw 9 muz, a scenariusze poszczególnych zajęć nawiązywały do dziedzictwa antyku, jako podstawy europejskiej kultury. Dzięki połączeniu kilku dziedzin: literatury, muzyki i teatru, umożliwiono uczestnikom głębsze zrozumienie i docenienie dorobku kulturalnego naszego kontynentu, a odwołanie się do różnych dziedzin sztuki zwiększyło atrakcyjność zajęć i ich adekwatność do różnych kompetencji i uzdolnień uczestników.

Z radością oddajemy do rąk czytelników publikację podsumowującą ten także udany projekt, realizowany dzięki wsparciu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Książka zawiera scenariusze przeprowadzonych zajęć i może stać się inspiracją dla nauczycieli, bibliotekarzy i animatorów. Sięgnięcie do źródeł kultury Europy, przedstawienie ich w przystępny i budzący zaniepokojenie sposób oraz zaangażowanie w zajęcia ich uczestników może stać się podróżą w odległą o kilka tysięcy lat przeszłość, która z pewnością rozbudzi zainteresowanie kulturą i historią oraz ułatwi zrozumienie teraźniejszości.

 Katarzyna Kamińska
Dyrektorka Biblioteki Raczyńskich

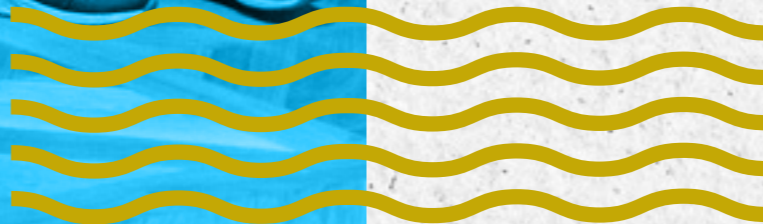

Spis treści

- 6**   **WSTĘP** | prof. UAM dr hab. Monika Miazek-Męczyńska
- 11**   **KALLIOPE** muza epiki | Grzegorz Kasdepke
- 14**   **KLIO** muza historii | Muzeum Archeologiczne w Poznaniu
- 18**   **TALIA** muza komedii | Asz.Teatr
- 22**   **POLIHYMNIA** muza pantomimy | Arkadiusz Kos
- 26**   **URANIA** muza astronomii | Patryk Oko
- 31**   **TERPSYCHORA** muza tańca | Teatr Cortique
- 35**   **MELPOMENE** muza tragedii | Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu
- 38**   **EUTERPE** muza poezji lirycznej | Eliza Piotrowska
- 48**   **ERATO** muza poezji miłosnej | Teatr Mozaika
- 52**   **POSTSCRIPTUM** | Muzeum Narodowe w Poznaniu

Wstęp

prof. Monika Miazek-Męczyńska

Antyk nasz powszedni

Starożytność oplata nas ciasno, przenika nasz nowoczesny świat, cienkimi strużkami sączy się w rzeczywistość XXI wieku, zasila ocean współczesności podziemnymi dopływami. Antyk jest w nas – uświadomiony lub nie, a jednak wszechobecny. Przede wszystkim odnajdziemy go w naszym rodzimym języku, bo przecież polszczyzna zapożyczyła i przyswoiła tak wiele słów z antycznej greki oraz łaciny. Przykłady znajdziemy w niemal każdej dziedzinie życia. Kultura, polityka, edukacja, literatura, medycyna, gastronomia, motoryzacja, rekreacja, a nawet sztuczna inteligencja (zwłaszcza w angielskim wariacie: artificial intelligence) – już same te nazwy wywodzą się z łaciny lub greki, a treści, jakie w sobie mieszczą, bardzo często wyrastają z antycznych korzeni.

Antyk dookoła

Gdzie znajdziemy ślady antyku? Rozejrzyjmy się dookoła. W teatrach oglądamy tragedie i komedie, tak jak uczestnicy ateńskich Wielkich Dionizjów, czyli dorocznego festiwalu religijno-teatralnego. Na ekranach kin, tele-

wizorów i smartfonów w wielu produkcjach zobaczymy bóstwa, herosów i potwory – bohaterów greckiej mitologii, niekiedy w znacznie zmienionej względem pierwowzoru, ale wciąż rozpoznawalnej postaci. Spotkamy ich również w książkach, tym najpiękniejszym wynalazku starożytności, którego wagę w antyku ceniono tak bardzo, że już wtedy tworzone biblioteki, by przechowywać zbiory – prywatne (dla własnego użytku), ale również publiczne, dostępne dla wszystkich zainteresowanych. W muzeach, czyli świątyniach Muz, nie sposób zliczyć antycznych motywów powielanych w rzeźbie i malarstwie. Dachy gmachów publicznych podpierają kolumny o wyglądzie ściśle ustalonym w starożytności według stylu doryckiego, jońskiego lub korynckiego. Półkoliste sklepienia bazylik też wyrosły ze starożytności, choć w Rzymie nazwę *basilica* nosiły budynki o przeznaczeniu sądowo-usługowym, nie religijnym. Miejskie place otoczone budynkami użyteczności publicznej, fontanny niosące ochłodę w skwarne dzień, wielokondygnacyjne budownictwo wielorodzinne, toalety publiczne i doskonałe drogi umożliwiające szybkie przemieszczanie się między miastami to również dziedzictwo starożytnego Rzymu.

Wykorzystywane w szkole narzędzia – tablica, kalkulator, komputer – zaczerpnęły z antyku tylko swoje nazwy, ale materia przedmiotów wykładanych w szkole (jak historia, etyka, filozofia, biologia, fizyka, matematyka, geometria, geografia – wszystkie te nazwy są pochodzenia grecko-rzymskiego!) w doskonałej większości wyrasta z ustaleń starożytnych badaczy, uczonych i myślicieli, rozwijanych przez niezliczone pokolenia ich następców. Nazwy instytucji państwowych (np. senat, trybunał konstytucyjny, archiwum) i urzędników (np. prezydent, premier, minister, generał) z dumą odwołują się do swojego antycznego pochodzenia, natomiast rozmaite firmy, marki handlowe i sklepy wykorzystują greckie i łacińskie słowa jako nazwy, by dodać swoim produktom splendoru i wywołać pozytywne skojarzenia. Żeby uniknąć kryptoreklamy, nie będę wymieniać żadnych przykładów, ale przypomnę tylko, że Hebe była boginią młodości, a Nike – zwycięstwa, więc wydają się idealnymi patronkami odpowiednio dla artykułów z branży kosmetycznej i sportowej. A skoro o sporcie mowa, to obserwując zmagania lekkoatletów, zwłaszcza podczas igrzysk olimpijskich, doświadczamy dziś równie intensywnych emocji, co kibice w starożytnej Olimpii, co cztery lata dopingujący zapaśników, dyskoboli, biegaczy czy woźniców zmagających się w wyścigach rydwanów, tej antycznej Formule 1.

Antyk na wesoło

No i jeszcze termy, ulubione współcześnie miejsce rodzinnej rozrywki. Jesteśmy gotowi jechać wiele kilometrów, żeby skorzystać z tych atrakcji wodnych, budowanych w miejscach występowania źródeł geotermalnych. Czy uwierzycie, że w imperium rzymskim każde miasto miało przynajmniej jedno termy, a w większych metropoliach było ich kilka? Każde z basenami z zimną i gorącą wodą, łaźniami parowymi, saunami, masażami, basenami na świeżym powietrzu, a także boiskami do ćwiczeń gimnastycznych oraz gier zespołowych, z bibliotekami i salami wykładowymi. Najwspanialsze termy, te fundowane przez cesarzy, składały się z całych kompleksów ogromnych budynków pełnych rzeźb i rozmaitych zdobień, wyłożonych wielobarwnym marmurem, ogrzewanych przez system kanałów pod podłogą i w ścianach, dzięki czemu rzymskie termy były niezależne od źródeł geotermalnych, a wstęp do nich mieli wszyscy mieszkańcy miasta – bezpłatnie lub po uiszczeniu niewielkiej kwoty.

Plakaty wyborcze, przepisy kulinarne, studia zagraniczne, walki frakcji kibicowskich, obyczaje ślubne i pogrzebowe – te i wiele, wiele innych elementów naszej rzeczywistości, naszej życiowej prozy i poezji, odnaj-

dziemy w antycznej Grecji i Rzymie. Kiedy przyjrzymy się bowiem bliżej życiu codziennemu ludzi antyku i naszemu, dostrzeżemy nieskończoną ilość podobieństw. Oczywiście, nie wszystko zostało przez nas „odziedziczone” po starożytnych Grekach i Rzymianach. Wiele zaczerpnęliśmy przecież ze źródeł innych kultur. Ale wpływu Hellady i Romy na nasz świat przecenić się nie da, docenić zaś warto, żeby lepiej rozumieć, kim jesteśmy.

Jak dostrzec tę wszechobecność naszego powszedniego antyku? Wystarczy przyjrzeć się z uwagą swojemu otoczeniu: popatrzeć na przedmioty codziennego użytku („Kto by przypuszczał, że *sedes* to po łacinie *tron?*”); wsłuchać w słowa, którymi się posługujemy; rozejrzeć po szyldach sklepów i urzędów; wpatrzeć w nocne niebo w poszukiwaniu mitologicznych stworzeń i bohaterów; obejrzyć frontony budynków mijanych w codziennych wędrówkach – może dostrzeżemy na nich jakiś antyczny element architektoniczny, a może łacińską inskrypcję? Przede wszystkim jednak nie traktujmy antyku ze śmiertelną powagą ani z ostrożnym szacunkiem należnym prastarym, kruchym artefaktom, takim przechowywanym w zakurzonych gablotach. Podejdźmy do niego z uśmiechem, ba, nawet z żartem. Po starożytnych Grekach odziedziczyliśmy przecież nie tylko

wzniosłe ideały demokracji i szkoły filozoficzne, ale także umiejętność przełamywania powagi żartem, łączenia wzniosłości z komizmem. Łacińskie słowa, również te, które nie zostały przyswojone przez język polski, możemy wplatać nie tylko w uczone dysertacje, ale w codzienne wypowiedzi. Nie trzeba szukać antyku wyłącznie na pomnikach – on jest tuż, tuż, na wyciągnięcie ręki.

Muzy nie tylko dla muzyków

Z powyższych względów ucieszyłam się ogromnie, że na patronki kolejnego cyklu spotkań CZYTANY w Bibliotece Raczyńskich w Poznaniu wybrane zostały Muzy – dziewięć boskich siostr, opiekunek sztuk pięknych i nauk ścisłych. Były one ludziom szczególnie bliskie, ponieważ towarzyszyły im w chwilach tworzenia, gdy ze słów splatali najczulsze wiersze i najwznioślejsze poematy, gdy jasnością myśli i geniuszem rozumu przenikali zagadki wszechświata, gdy pisząc i komponując stawali się podobni bogom. To za sprawą boskiej opieki Muz artyści doświadczali nieśmiertelności. Każda z nich opiekowała się konkretną dziedziną i przedstawiana jest z symbolizującym ją atrybutem. Terpsychora, muza tańca, ma w rękach lirę; Erato, patronka poezji miłosnej, trzyma małą kitarę; Kalliope, opiekunka epiki, dzierży

w dłoniach antyczne przybory do pisania: rylec i tabliczkę; Melpomene patronuje tragedii i dlatego trzyma maskę teatralną o smutnym wyrazie twarzy; Euterpe, muza poezji lirycznej, gra na flecie; Talia, patronka komedii, jest przedstawiana z roześmianą maską teatralną; Polihymnia jako opiekunka poezji chóralnej ku czci bóstw występuje w długiej, dostojnej szacie; Urania, która opiekuje się astronomią, ma w rękach globus nieba; a Klio, będąca muzą historii, prezentuje zwój pergaminu.

Jeśli zdziwiło kogoś, że żadna z Muz nie patronuje malarstwu ani rzeźbiarstwu, to spieszę z wyjaśnieniem, że według starożytnych tworzenie obrazów i rzeźb nie było sztuką, lecz zwykłym rzemiosłem, gdyż naśladowało rzeczywistość. Była to więc działalność odtwórcza, a nie oryginalna. Współcześnie jednak o wsparcie Muz może zabiegać każdy, kto czuje w sobie wenę twórczą. Jeśli więc z całego serca pragniesz zostać artystą, to posłuchaj mojej rady:

**Gdy nie masz natchnienia lub wciąż mylisz nuty,
nie zwlekaj z modlitwą do nich ni minuty,
bo twoja kariera obróci się w gruzy,
jeśli pod swe skrzydła nie wezmą cię Muzy.**

Opieka tych wszechstronnie wykształconych bogiń (oraz odrobina talentu i bardzo dużo intensywnej pracy) na pewno zapewni Ci sukces.

prof. UAM dr hab. Monika Miazek-Męczyńska
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

> KALLIOPE <

Grzegorz Kasdepke

Witalność

Pewnego razu mój synek Kacper, wróciwszy ze szkoły, od razu pobiegł do kuchni - nie po to jednak, aby coś zjeść, ale żeby robić wielki hałas.

- Czego szukasz? - zapytałem patrząc z zaintrygowaniem jak grzebie wśród sztuców.

- Trójzęba.

- Słucham?

- Czegoś, co przypomina trójzęb - doprecyzował wyciągając największy z widelców. - Mogę mu odłamać ten jeden...?

- Nie!

Odebrałem widelec, zamknąłem szufladę i wziąłem Kacpra na spytki. Sprawa okazała się prosta: pani od polskiego namówiła dzieciaki na przygotowanie krótkich scenek teatralnych o greckich bogach. Każdy z aktorów miał sam sobie przygotować rekwizyty. A że Kacper wylosował rolę Posejdona, potrzebny był mu trójzęb.

- Widelec jest za mały - powiedziałem.

- To może pojedziemy do Castoramy po widły?

- A może pukniesz się czoło? - zasapałem. - Przecież widłami można zranić... Zrobimy trójzęb z drewna!

Ich zabicie i pomalowanie okazało się łatwiejsze niż namówienie Kacpra na przeczytanie mitu o Posejdonie. Ziewał przy Parandowskim, zasypiał przy Markowskiej, po Kubiaka nawet nie sięgnął. Pomyślałem więc, że warto byłoby napisać dla dzieci w wieku Kacpra książkę o mitologii greckiej - językiem wartkim, zrozumiałym i przesiąkniętym humorem. W efekcie powstały moje „Mity dla dzieci”, książka, która podobno jest dzisiaj najczęściej wybieraną nie tylko przez uczniów podstawówek, ale i szkół średnich. Pytam ich czasami, dlaczego warto znać mitologię grecką.

- Bo są tam fajne potwory - mówią mi młodsze dzieci.

- Bo w pewnym sensie jest ona początkiem europejskiej kultury - odpowiada młodzież.

- Bo warto prześledzić, jak niektóre opowieści przenikają i adoptują się w kolejnych systemach religijnych - zauważają najbardziej zainteresowani.

Znam co najmniej kilkanaścioro absolwentów filologii klasycznej, których zainteresowanie starożytną Grecją rozpoczęło się od lektury mojej książki - i napawa mnie to szczerą dumą. Znam też sporo osób, których zainteresowanie hellenistyką nie wyrosło ponad normę, ale to, co wiedzą,

przydaje im się na co dzień. Na przykład, gdy rozwiązują krzyżówki. Albo gdy szukają nazwy dla swojej firmy. „Afrodyta” jest nieomal w każdym mieście - i zazwyczaj pod takim właśnie szyldem kryje się zakład kosmetyczny. Łatwo też odgadnąć specjalizację firm o nazwach: „Obol”, „Styks” czy „Hades”. Wiele osób spacerowało po Polach Elizejskich, prawda? Niektórzy tańczyli w podlaskiej dyskotecie o nazwie „Pandora”. Na Kujawach dowcipny restaurator raczył gości „Wątróbką Prometeusza”. A pewien producent leków próbował kiedyś zarejestrować środek o nazwie „Priap”... - trudno o lepszy dowód na witalność mitologii greckiej!

 Grzegorz Kasdepke
pisarz

> KLIO <

Cel zajęć

Celem zajęć jest zapoznanie uczestników z pracą archeologa oraz przedstawienie zarysu kulturowego antycznej Grecji.

Metody pracy

prezentacja, warsztaty

Zajęcia rozpoczynają się od części merytorycznej, w trakcie której uczestnicy dowiadują się jak wyglądała antyczna Grecja, poznają zarys jej historii i kultury oraz podstawy technik pracy archeologa zarówno w czasie badań terenowych, jak również podczas badań laboratoryjnych. Następnie odbywa się część warsztatowa, w trakcie której uczestnicy mogą wykorzystać zdobytą wiedzę: w wykopach (pojemnikach z piaskiem) za pomocą pędzelka i rąk odkopują kilka „antycznych artefaktów” i wykonują do nich dokumentację – tworzą opis zabytku, zaznaczają na planie „wykopu”, gdzie zabytek został znaleziony oraz rysują zabytek na papierze milimetrowym.

Muzeum Archeologiczne w Poznaniu

Przykładowe zadania dla uczestników

- * odkopanie zabytków
- * wykonanie metryczek (opisu) dla odnalezionych zabytków
- * wykonanie dokumentacji rysunkowej odnalezionych zabytków

Wprowadzone pojęcia

Akropol wzgórze położone w Atenach, na którym znajdują się świątynie bóstw greckich.

antykw określenie świata starożytnego, głównie okresu rozkwitu cywilizacji i kultury starożytnej Grecji i Rzymu.

archeologia nauka zajmująca się zgłębianiem życia dawnych ludzi, poprzez badanie przedmiotów z przeszłości.

konserwator zabytków osoba zajmująca się ochroną zabytków, do której zgłasza się odnalezione przedmioty, co do których istnieje podejrzenie, że mogą być z przeszłości.

paleontolog naukowiec zajmujący się badaniem skamieniałości dawnych zwierząt, w tym szczątków dinozaurów.

polis miasto-państwo. Forma państwa w starożytnej Grecji.

wykopaliska archeologiczne badania terenowe prowadzone przez archeologów, polegające na wykopywaniu zabytków za pomocą odpowiednich metod.

zabytek archeologiczny przedmiot, który był używany przez dawnych ludzi, a który przetrwał do naszych czasów.

Warto pamiętać

Archeolodzy nie zajmują się badaniem szczątków dinozaurów.

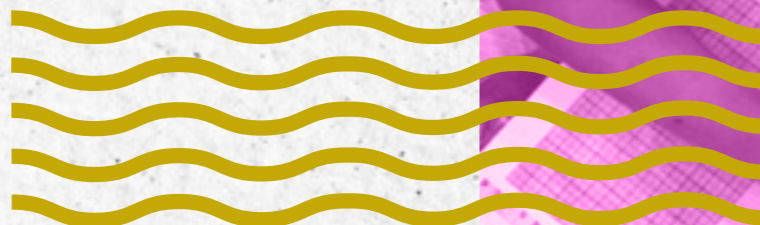
Każdy zabytek jest bezcenny – nie da się go wycenić.

Każde badania wykopaliskowe mogą odbyć się tylko raz.

Oprócz samego znaleziska liczy się także kontekst, czyli obszar wokół znaleziska, dzięki któremu również można się bardzo dużo dowiedzieć o przeszłości.

Archeologia nie ogranicza się tylko do badań terenowych, ale również prowadzi badania laboratoryjne.

 Agnieszka Wiącek, Karolina Andrys
Muzeum Archeologiczne w Poznaniu

> TALIA <

Cel zajęć

Edukacja w zakresie wiedzy o początkach tworzenia teatru (w tym o teatrze greckim).

Kształtowanie wyobraźni. Praca w grupach i współpraca w procesie twórczym.

Teatr jako zabawa, która poszerza wiedzę na wybrany temat, ale też pozwala na swobodne wyrażanie siebie.

Uczestnicy stają się nie tylko odbiorcami, ale i twórcami, dzięki wspólnemu tworzeniu etiud teatralnych (rodzice, opiekunowie, dzieci).

Metody pracy

Pogadanka z wykorzystaniem haseł i ilustracji prezentujących historię i budowę teatru greckiego oraz związanych z nim pojęć.

Etiudy teatralne inspirowane mitami greckimi.

Tworzenie scenek teatralnych – z udziałem dzieci i rodziców uczestniczących w zajęciach.

Asz.Teatr

Dzieci i opiekunowie poznają historię powstania teatru. Źródłem przedstawień teatralnych były święta religijne obchodzone ku czci boga Dionizosa, zwane dionizjami. Aktor Asz.Teatru pokazuje dzieciom, jak zbudowany był teatr i z jakich części się składał. Uczestnicy dowiadują się ciekawostek dotyczących pierwszych spektakli teatralnych, np. tego, że na scenie występowali tylko mężczyźni, role kobiet odgrywali chłopcy, wszyscy nosili maski wyrażające różne emocje, kostiumy miały jaskrawe kolory zależne od charakteru odgrywanej postaci, aktorzy nosili koturny, by było ich lepiej widać. Teatr antyczny dzielił się na tragedię, komedię i dramat satyrowy.

Zwrócenie uwagi na to, że tematem warsztatów będzie komedia, której muzą opiekuńczą w teatrze greckim była Talia.

Następnie dzieci wraz z opiekunami z pomocą aktorki i reżyserki Asz.Teatru tworzą własne etiudy teatralne inspirowane wybranymi tytułami i fragmentami mitów (bez opowiadania ich całej treści). Do wykorzystania mają charakterystyczne rekwizyty np. nić, harfę, konia, złoty dzban oraz inne rekwizyty i kostiumy przygotowane przez Asz.Teatr.

Głównym zadaniem jest wymyślenie i przygotowanie scenek teatralnych w stylu komediowym z elementami np. komizmu sytuacyjnego lub postaci. W finale każdej scenki zaprezentowanej przed resztą uczestników ujawniona zostaje prawdziwa treść i zakończenie wybranych mitów.

Na zakończenie każdy z uczestników otrzymuje maskę, którą można ozdobić, pokolorować i stworzyć własne odzwierciedlenie wybranych emocji. Maski uczestnicy mogą zabrać ze sobą jako pamiątkę warsztatów.

Wybrane mity:

- * Mit o puszcze Pandory
- * Mit o Dedalu i Ikarze
- * Mit o królu Midasie i złocie
- * Mit o Tezeuszu i nici Ariadny
- * Mit o Demeter i Korze

Wprowadzone pojęcia

Budowa teatru greckiego:

orchestra miejsce dla chóru

proskenion czyli podest, na którym stali aktorzy

skene pomieszczenie, w którym aktorzy zmieniali kostiumy i maski

theatron widownia

Dionizje święta winobrania w starożytnej Grecji, które były źródłem przedstawień teatralnych.

komizm postaci koncentruje się na cechach charakteru, zachowaniach i wyglądzie postaci, które są przerysowane lub karykaturalne.

komizm sytuacyjny polega na śmieszności sytuacji, w których znajdują się postaci, często wynikającej z nieoczekiwanych zwrotów akcji, absurdalnych zdarzeń lub pomyłek.

mit opowieść o bogach, legendarnych bohaterach i nadprzyrodzonych wydarzeniach, która próbuje odpowiedzieć na odwieczne pytania o świat, życie, śmierć, dobro i zło oraz przeznaczenie człowieka.

muzy greckie córki Zeusa i Mnemosyne, opiekunki sztuki, poezji, muzyki, tańca i nauki. Każda z muz patronowała innej dziedzinie twórczości (Talia – muza komedii).

Anna Szymczak
reżyser Asz. Teatru, animatorka, instruktorka teatralna
Marta Szymaniuk
aktorka Asz. Teatru, animatorka kultury

> POLIHYMNIA <

Arkadiusz Kos

Cel zajęć

Celem zajęć jest przybliżenie uczestnikom postaci Polihymnii oraz tematu związanego z teatrem pantomimy. Ważnym elementem spotkania jest rozwijanie własnych umiejętności oraz doskonalenie pracy w grupie.

Spotkanie rozpoczynamy wspólną rozmową i poznanie się. Następnie uczestnicy poznają krótką historię o bogini Polihymnii, a także o początkach i rozwoju teatru pantomimy. Począwszy od czasów starożytnych aż do współczesności. Kolejnym etapem warsztatów jest zabawa w „Samuraja”, podczas której dzieci, a także ich rodzice, odkrywają swoje możliwości głosowe. Ćwiczą skupienie, refleks oraz pracę w grupie. Następną częścią spotkania jest malowanie twarzy na białą. Dzieci indywidualnie, z rodzicami lub wzajemnie, tworzą charakterystykę aktora mima. Następnie prowadzący spotkanie aktor odgrywa scenkę, po której dzieci mają za zadanie odegrać niektóre fragmenty pokazu, ale z różną emocją i stanem. Spotkanie warto zakończyć wspólną rozmową na temat całości warsztatów.

Przykładowe zadania dla uczestników

- * pokazanie różnych czynności bez użycia głosu
- * odgrywanie stanów i emocji w ciele oraz na twarzy (ciepło, zimno, wstyd, smutek, złość, pewność siebie, wolno, szybko itp.)
- * ćwiczenie w parach – jedna osoba jest smutna, a druga wesoła. Zadaniem pierwszej jest pocieszenie drugiej. Następnie osoba smutna staje się wesoła, a wesoła smutną
- * zadania na wyobraźnię – uczestnicy odgrywają znajdowanie się w różnych przestrzeniach (las, woda, bagno, statek kosmiczny, Księżyc)

Prowadzący mówi, co się dzieje w danych sytuacjach. Przykładowo, kiedy dzieci znajdują się na Księżycu mają się poruszać w zwolnionym tempie; gdy znajdują się na obcej planecie, stojąc na polanie wyobrażają sobie różne rośliny i zwierzęta. Jedzą np. owoce, które rosną tylko w tym miejscu, np. czekoladowe kwiaty w kształcie aut.

Wprowadzone pojęcia

teatr rodzaj sztuki widowiskowej wykonywanej przez aktorów, którzy przy udziale widzów przedstawiają treści zaczerpnięte z literatury teatralnej.

Rodzaje teatru:

teatr dramatyczny, teatr tańca, teatr pantomimy, opera, balet, teatr lalek, teatr awangardowy, teatr plenerowy.

pantomima rodzaj przedstawienia teatralnego, w którym aktor (mim) przekazuje treść bez używania głosu. Mimowie wyrażają emocje i stany za pomocą ruchu i mimiki. Pantomima pochodzi ze starożytności i cały czas się rozwija. W czasach nowożytnych przykładem jest *commedia dell'arte*, w XIX w. we Francji pojawia się postać Pierrota. W XX w. pantomima przeniknęła do kabaretu. Obecnie ta forma przedstawienia spotykana jest w wielu dziedzinach sztuki: teatr, taniec, muzyka i film.

Polihymnia w mitologii greckiej muza poezji sakralnej i hymnicznej, a także pantomimy. Najczęściej przedstawiana jest w uroczystej szacie i w zamyśleniu, niekiedy z palcem na ustach. Uświetniała śpiewem biesiady bosko-ludzkie oraz uczyły olimpijskie samych bogów.

Warto pamiętać

Teatr to przestrzeń, w której uczymy się nie tylko warsztatu aktora, rozwijamy również indywidualne cechy każdego uczestnika, budujemy relację z drugim człowiekiem i w grupie. Ogrom ćwiczeń i zadań aktorskich pobudza wyobraźnię, otwartość i tolerancję.

Ważnym elementem są ćwiczenia dotyczące wymowy. W szkołach nie poświęca się dość czasu na rozwój poprawnej wymowy (oddech, dykcja, intonacja, akcent), tak ważnej w codziennym życiu. Dotyczy to również śpiewu.

Świadomość ciała. Liczne ćwiczenia pokazują w jaki sposób możemy odkrywać i udoskonalać ekspresję ciała i jak nad nim panować.

Przeźródleń warsztatów teatralnych jest miejscem, które pobudza w uczestnikach odwagę i pewność siebie. Odpowiednia atmosfera spotkania oraz ćwiczenia pozwalają na otwieranie w sobie nowych możliwości i talentów.

 Arkadiusz Kos
aktor

> URANIA <

Patryk Oko

czyli nasza droga w kosmos - od kosmicznych obserwatorów po gwiazdnych podróżników

Cel zajęć

Celem zajęć jest zaznajomienie dzieci i ich opiekunów z historią rozwoju astronomii – od pierwszych obserwacji nieba po współczesne misje kosmiczne. Uczestnicy poznają najważniejsze wydarzenia, postaci i technologie, które pozwoliły człowiekowi odkrywać i eksplorować Wszechświat.

Metody pracy

pogadanka, prezentacja, ćwiczenia i obserwacje

Po każdym bloku tematycznym następuje część warsztatowa – uczestnicy mogą w praktyce wykorzystać nowo zdobytą wiedzę, m.in. obserwując Słońce czy analizując modele pojazdów kosmicznych.

Zarys przebiegu spotkania

Prowadzący, posiłkując się animowaną prezentacją multimedialną, wprowadza uczestników w zagadnienia i wydarzenia astronomiczne, które odegrały kluczową rolę w historii badań kosmosu. Uczestnicy

poznają m.in. definicję astronomii oraz jej obszar badań, wymieniają obiekty widoczne gołym okiem na niebie - gwiazdy, Księżyc, „spadające gwiazdy”, kometa, zorza polarna, niektóre planety.

Po wyświetleniu na slajdzie gwiazd tworzących wybrany układ na nocnym niebie, uczestnicy otrzymują zadanie, by odwzorować ten układ, korzystając z małych piankowych gwiazdek oraz kolorowych patyczków. Ćwiczenie pozwala lepiej zapamiętać układ gwiazd oraz zrozumieć, w jaki sposób tworzy się konstelację.

Następnie omawiana jest granica między atmosferą Ziemi a przestrzenią kosmiczną - linia Kármána, znajdująca się na wysokości około 100 km. Uczestnicy dowiadują się dlaczego jej pokonanie jest tak trudne, poznają postać Izaaka Newtona, pojęcie grawitacji oraz sposoby, w jaki można ją „pokonać” - przy pomocy rakiety lub... teleskopu.

Historia powstania teleskopu oraz jego budowa omawiana jest na przykładzie profesjonalnego instrumentu astronomicznego. Dzieci i dorośli otrzymują zadanie odróżnienia na zdjęciu nocnego nieba planet od gwiazd.

Zajęcia są też okazją do obserwacji dziennego nieba. Omawiane są budowa i znaczenie Słońca oraz zagrożenia wynikające z patrzenia na nie bez ochrony wzroku. Uczestnicy dowiadują się, jakie filtry można stosować, aby bezpiecznie obserwować tarczę słoneczną i mają okazję je wypróbować. Prowadzący prezentuje nagrania tranzytów Międzynarodowej Stacji Kosmicznej (ISS) na tle tarczy Słońca i Księżyc, a ISS omawia na przykładzie wiernego modelu z klocków LEGO.

Prezentowany jest też model rakiety Saturn V, która w latach 60. XX w. umożliwiła ludziom podróż na Księżyc oraz przebieg misji Apollo 11 - od startu, przez lądowanie na Księżycu, aż do powrotu na Ziemię.

Przykładowe zadania dla uczestników

Wymienienie obiektów widocznych gołym okiem na nocnym niebie.

Odróżnienie planet od gwiazd na zdjęciu wschodniego nieba.

Odwzorowanie układu gwiazd z wyświetlonego slajdu przy użyciu piankowych gwiazdek i kolorowych patyczków, tak aby powstał konkretny gwiazdozbiór.

Rozpoznanie Międzynarodowej Stacji Kosmicznej na nagraniach tranzytów.

Wskazanie i nazwanie elementów teleskopu.

Obserwacja tarczy Słońca przez okulary zaćmieniowe i teleskop z filtrem.

Analiza modeli pojazdów kosmicznych i omówienie ich zastosowania.

Wprowadzone pojęcia

astronomia nauka badająca ciała niebieskie i zjawiska zachodzące we Wszechświecie.

gravitacja siła przyciągająca ciała ku sobie.

gwiazdozbiór (konstelacja) grupa gwiazd tworząca na niebie rozpoznawalny kształt.

linia Kármána umowna granica między atmosferą a przestrzenią kosmiczną.

Międzynarodowa Stacja Kosmiczna (ISS) orbitalne laboratorium naukowe.

plamy słoneczne ciemniejsze obszary na powierzchni Słońca o niższej temperaturze.

teleskop przyrząd optyczny służący do obserwacji odległych obiektów.

tranzyt przejście obiektu na tle tarczy innego ciała niebieskiego.

Warto pamiętać

Granica między atmosferą Ziemi a przestrzenią kosmiczną znajduje się na wysokości ok. 100 km i nosi nazwę linii Kármána.

Gravitacja to siła, którą muszą pokonać rakiety, aby wydostać się w kosmos.

Teleskopy pozwalają „oszukać” gravitację i przybliżyć obraz odległych ciał niebieskich.

Słońce należy obserwować wyłącznie przy użyciu specjalnych filtrów – patrzenie na nie bez ochrony grozi uszkodzeniem wzroku.

ISS porusza się z prędkością ok. 28 000 km/h i okrąża Ziemię w 90 minut.

Rakieta Saturn V była do niedawna najpotężniejszą maszyną zbudowaną przez człowieka i umożliwiła loty na Księżyc w programie Apollo.

Patryk Oko
profil Oko Na Gwiazdy

> TERPSYKHORA <

Teatr Cortique

Cel zajęć

Przybliżenie uczestnikom historii i znaczenia powstania tańca w Starożytnej Grecji.

Spójność tańca z przedstawieniami teatralnymi, zwyczajami i obrzędami. Zaprezentowanie pieśni tanecznej będącej syntezą muzyki, pieśni i tańca, wykonywanej zwykle w kole – Chorea, oraz tańca solo tańczącego ku czci wybranego boga.

Metody pracy

- * prezentacja multimedialna
- * prelekcja
- * prezentacja układów choreograficznych
- * włączenie uczestników do aktywnego udziału w warsztatach, nauka elementów tanecznych.

Podczas zajęć uczestnicy zapoznają się z historią tańca i jego funkcją w starożytności. Pogadanka i prezentacja multimedialna przybliżają ówczesne znaczenie tańca w kulturze oraz najdawniejsze znane nam wizerunki tańczących postaci. Uczestnicy poznają m.in. pojęcie i reguły pieśni tanecznej, wykonywanej zwykle w kole,

ilustrującej syntezę muzyki, pieśni i tańca (Chorea), mają też okazję poznać elementy układu choreograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem symetrii. Uczennice i absolwentki szkoły baletowej prezentują wybrane tańce z czasów Antyku, a prowadzący zwraca uwagę na różnice między różnymi stylami w zależności od funkcji tańca (np. taniec solo wykonywany ku czci wybranego boga).

Następnie uczestnicy mają okazję spróbować odtworzyć wybrane gesty i elementy choreografii pod okiem instruktorek. Na zakończenie zaproszenie uczestników do wspólnej dyskusji na temat zajęć.

Wprowadzone pojęcia

taniec klasyczny (balet) to widowiskowa technika tańca oparta na ściśle określonych zasadach. Wywodzi się z włoskiej i francuskiej kultury dworskiej, składa się ze stałych elementów, jak pozycje, kroki, skoki, itp. Skryształowanie stylu i techniki nastąpiło na przełomie XVIII i XIX w.

taniec jazzowy to forma tańca łącząca elementy tańca klasycznego i stylu rozrywkowego. Pochodzi od muzyki jazzowej, charakteryzuje się nieregularnością i improwizacją.

taniec ludowy to styl tańca oparty na tradycjach i kulturze danego narodu czy regionu. Jest bardzo różnorodny i pełni również funkcję społeczną.

taniec współczesny to styl tańca wywodzący się z techniki klasycznej i amerykańskiego modern dance. Odrzuca sztywne zasady baletu klasycznego, a opiera się na naturalnym ruchu ciała. Głównym zadaniem tancerza jest wyrażanie emocji i interpretowanie muzyki.

Warto pamiętać

Taniec w teatrze greckim posiadał ogromne znaczenie, służył jako dopełnienie tekstów wygłaszanych przez aktora i miał za zadanie wyjaśniać ich charakter i treść. W zależności od rodzaju dramatu, istniały różne rodzaje tańca w teatrze.

W tragedii tańczono taniec zwany emmeleia. Był to taniec spokojny, oparty na harmonii i symetrii, z umiarkowaną gestykulacją. Emmeleia miała wyrażać uczucia i konflikty zawarte w treści dramatu.

Taniec w komedii zwany był kordaks. Pełnił podobną funkcję jak taniec w tragedii, ale chór miał większą swobodę improwizowania. Ruchy były żywe i skoczne, i miały ilustrować treść sztuki.

W dramatach satyrowych wykonywano taniec zwany sikinnis. Polegał na ośmieszaniu różnych postaci, nawet tak ważnych jak bogowie. Ruchy składały się głównie ze skoków i obrotów.

Iwona Ratajczak, Ada Dziuba
Szkoła Baletowa Anny Niedźwiedz
Teatr Cortique

> MELPOMENE <

Teatr Wielki im. S. Moniuszki w Poznaniu

Cel zajęć

Zapoznanie uczestników z Melpomene – muzą tragedii.

Zapoznanie uczestników z korzeniami współczesnej opery – starożytną choreą i tragedią grecką.

Zapoznanie uczestników z istotą i pojęciami opery jako formy sztuki.

Zwrócenie uwagi uczestników na połączenie dwóch dróg wyrazu artystycznego – słowa i muzyki.

Metody pracy

opowieść, warsztat plastyczny, śpiewogra, orkiestra ciała

Pomoce dydaktyczne

karty z wizerunkami: śpiewaczki, nuty, książki, maski teatralnej

Uczestnicy rozpoczynają spotkanie siedząc w kole. Prowadzący spotkanie rozpoczyna je przez przeczytanie uczestnikom Niedokończonego Mitu o Operze:

Cofnijmy się do początku czasów, do czasów narodzin Muz, do czasów kiedy sztuka budziła się wśród szumu lasów, wśród kropli wody, w delikatnym powiewie wiatru i promieniu słońca. Od kiedy tylko człowiek zaczął stąpać po tej ziemi, podążała za nim muzyka. Każdy człowiek od początku dziejów przychodzi na ten świat wyposażony już w jeden z najdoskonalszych instrumentów, czyli ... głos. Człowiek śpiewał zanim stanął na dwóch nogach, zanim rozpałił pierwszy płomień. A wraz z pieśnią urodziła się jedna z sióstr Muz – Melpomene – Melodyjna. Śpiewała o przygodach herosów, kaprysach bogów i ludzkich rozterkach, a dzięki niej człowiek nauczył się, że nie tylko głos jest instrumentem – potrafi być też nim kamień bądź napięty włos. Powstała Chorea – połączenie głosu i instrumentu, symfonia uczuć płynących z głosu i skarg gitary. Chorea podziwiała ludzi śpiewających, tańczących i grających na instrumentach i poczuła, że nie jest to koniec możliwości muzyki. Chciała stworzyć Sztukę, która łączyłaby muzykę, głos oraz historię, chciała aby muzyka opowiadała o miłości kochanków, o gniewie królów i kaprysach bogów. Zwołała więc boginki sztuk i...

I tutaj mit się kończy. Zazdrosne bożki, kochające szerzyć chaos, przerwały snutą opowieść, a swoimi urokami sprawiły, że mit sam o sobie nie pamięta, że miał się skończyć. Bez pomocy, nie jesteśmy w stanie zakończyć mitu o Operze.

Aby dokończyć Mit o Operze, uczestnicy muszą odzyskać pozostałe elementy opowieści – czyli dowiedzieć się, czego potrzeba do stworzenia współczesnej chorei – czyli opery. Karty z elementami mogą być ukryte w sali bądź po kolei prezentowane przez prowadzącego.

* Karta Śpiewaczki – śpiew

Przykładowe zadanie: grupa wymienia pomoce niezbędne do śpiewu (buzia, oddech, gardło, przepona) i wspólnie je ćwiczy przez wykonywanie ćwiczeń oddechowych oraz nauczenie się krótkiej piosenki (np. ze śpiewnika).

Wskazówka: jest to odpowiedni moment, aby wprowadzić element ruchowy, np. rozgrzewkę.

* Karta Nuty – muzyka

Przykładowe zadanie: grupa nazywa po kolei instrumenty i umieszcza je na rysunku orkiestry. Dzieli instrumenty na dęte, strunowe i perkusyjne.

Wskazówka: jeśli posiadamy instrumenty, grupa może się z nimi zapoznać.

* Karta Książki – historia

Przykładowe zadanie: grupa wspólnie zastana-

wia się, jak mógłby zakończyć się mit; każda osoba zapisuje na kawałku papieru pomysł na zakończenie. Ze wszystkich pomysłów losowanych jest kilka, z których powstaje faktyczne zakończenie.

Wskazówka: można naprowadzić grupę poprzez podział na mniejsze zespoły bądź dostarczenie im „szkieletu” zakończenia.

* Karta Maski Teatralnej – akcja

Przykładowe zadanie: prowadzący prezentuje grupie przykładowe utwory muzyczne. Grupa za pomocą mimiki sygnalizuje, czy jest to melodia radosna, smutna, straszna czy groźna (proponowane utwory: Rimsky Korsakov *Lot trzmiela*, Piotr Czajkowski „Dziadek do orzechów”, *Taniec cukrowej wróżki*, Bedřich Smetana *Wełtawa*, Uwertura).

Wskazówka: jeśli posiadamy rekwizyty teatralne, grupa może odegrać scenki nawiązujące do utworów.

Grupa jest gotowa na dokończenie mitu o Operze. Prowadzący dzieli uczestników na zespoły, przydzielając im zadania, które wspólnie złożą się na zakończenie. Zadania dla poszczególnych grup związane są ze: śpiewem, opowiadaniem historii, graniem na instrumencie, odgrywaniem akcji.

Szablon zakończenia: *Zerwał się wiatr, rozpętała się burza, ziemia się otworzyła z wielkiego zdziwienia!* (grupa inscenizacyjna) *Głos wspiął*

się na sam szczyt ludzkich możliwości! (grupa śpiewająca) *A oto, jak zakończył się mit!* (grupa opowiadająca) *I oto powstała opera!* (grupa instrumentalna).

Wprowadzone pojęcia

akt część spektaklu operowego.

aria solowy popis wokalny występujący w operze.

chorea wywodzący się z antyku pomysł na połączenie muzyki, tańca i poezji w jednym dziele.

opera „teatr śpiewany”, dzieło łączące muzykę, śpiew i akcję dramatyczną.

Warto pamiętać

W teatrze starożytnym, aktorzy i aktorki występowali w towarzystwie chóru, wyśpiewując swoje kwestie, a nie recytując. Tym samym starożytna chorea jest zdecydowanie bliższa operze, niż dzisiejszemu teatrowi dramatycznemu!

W XVII wieku, kiedy rodziły się zalążki opery, odgrywane przedstawienia dworskie łączyły w sobie nie tylko śpiew i muzykę, ale również taniec.

Harfa jest jednym z instrumentów, które towarzyszą nam aż od czasów starożytnych. Współczesna harfa ma aż 47 strun!

Julia Sobusiak
Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu

> EUTERPE <

Eliza Piotrowska

„Piotrowska, nie filozofuj!” – pouczali mnie od dziecka ci, którzy nie lubią tracić czasu na refleksję. Szanuję to, życie jest krótkie. Ja jednak wolę stawiać pytania, również te, które grożą brakiem odpowiedzi. Oświecenie nie jest moją ulubioną epoką, kartezjański racjonalizm również. Terror wiedzy i dowodów, pokutujący na wszystkich poziomach szkolnej edukacji, jest zagrażający. Jak mówi włoski myśliciel, Igor Sibaldi, nie zawsze jeden plus jeden równa się dwa. Jedna gruszka plus jedno jabłko to zawsze JEDNA gruszka i JEDNO jabłko. Jeśli zaś chcemy uzyskać „poprawny” matematycznie wynik, musimy pozbawić gruszki i jabłka ich indywidualnych cech i sprowadzić je do owoców. Wtedy wszystko będzie się zgadzać: JEDEN owoc plus JEDEN owoc równa się DWA owoce. Ale czy to jest to samo? Dla mnie nie.

Dlatego tak bardzo lubię poezję, która przekracza ograniczoność nauki. Tam nic nie musi się zgadzać, wszystko może być „błędem” (nonsensem), i to on okazuje się najczęściej głębką, egzystencjalną prawdą. Cóż, poezji nie można podstawić do wzoru, wydarza się ona poza naszą kontrolą, dzięki czemu ma ogromny eduka-

cyjny potencjał. Nie daty, nie nazwiska, nie najwyższe szczyty i najgłębsze jeziora, ale nieuchwytna wrażliwość jest tym, co kształtuje właściwy rozwój człowieka.

Szkoda, że wydawcy boją się publikować poezję, szkoda że rodzic nie chce inwestować w coś, co nie daje mu natychmiastowego zwrotu, w formie łatwej do zwerifikowania wiedzy (Ile kolorów ma tęcza? Siedem. Kto odkrył Amerykę? Kolumb. Jaki wzór ma sól? Na). Szkoda, że w szkołach nie czyta się za dużo wierszy, a jeśli już, to pod przymusem jednej właściwej, uświęconej nie wiem jakim kropidłem, interpretacji (co miał na myśli podmiot liryczny?). Szkoda, szkoda, szkoda...

„Piotrowska, nie powtarzaj się”.

Od 20 lat piszę książki dla dzieci. Piszę je zarówno prozą jak i wierszem, i nie chcę być żadnym podmiotem, nawet lirycznym. Nie życzę też sobie, żeby młody czytelnik miał odgadywać w mozole moje myśli. Chciałabym, żeby wydarzyło się coś innego... Co? Sama do końca nie wiem – i to dobry znak! Może chwilowa utrata równowagi, może wybicie ze znanej orbity, a może jeszcze

jakaś inna niepojętość, która rozkoduje stary program...

Spotkania z dziećmi przypominają pracę nad wierszem – nigdy nie wiemy, o czym on będzie, nie możemy tego wiedzieć, ten wynik nie będzie matematyczny, możliwe że w ogóle nie będzie wyniku... Czy to nie piękna metafora życia? „Nic dwa razy się nie zdarza” – uczy Poetka.

I z tego właśnie powodu, mimo szczerych chęci, nie zaprezentuję Państwu scenariusza spotkania, które odbędzie się jutro w Bibliotece Raczyńskich.

Dzień później...

Wychodzę ze spotkania wyrwana z linearnej wizji świata. Oto kilka fragmentów wierszy. O czym są? „Podmioty liryczne” w wieku wczesnoszkolnym wymigują się od odpowiedzi. I dobrze. Nie pozwalają zamknąć się w jednowymiarowym schemacie rzeczywistości.

„Od drugiej strony mchu nie uczeszysz
Nie ma nudy szaleństwa
W kwadrans Księżyca nie obejrzysz”
(anonim)

Eliza Piotrowska
pisarka

„Lubię być filozofem
Męska pielęgnacja chłopięcej duszy
Bez wprawy i poprawek masz więcej możliwości”
(Ludwik)

„Czuły dotyk Natury
Dzień po dniu
Ale od początku...
Jak to zrobić krok po kroku
Zaczęło się od pytań
O czym pamiętać
Co kryje nisza
Ekscentryczne molekuły”
(Ida)

Teraz dopiero wiem, jak zatytułować ten tekst. **Ekscentryczne molekuły** – on jest o tym. Mam nadzieję, że nie przeszkadza Państwu, że tytuł jest na końcu. Ale tu właśnie jest jego miejsce.

DODAJ OCZY RÓŻOWY RZĄDZI SZAMPON
 PRZYGODA NAWA MODA TRUSKAWKOWA
 PIĘŁĘGNACJA JESIENI ŻYCIE Z PASJĄ
 MODA TO PRZYGODA DLA CZEGO SKÓRY MŁOSI
 NIE MAJA OCZY?

ROZOWY RZĄDZI!
 PRZYGODA

OCZY

Zeja

Z drugiej strony
 mchu
 NUDY
 szaleństwa
 KSIĘŻYCA...
 WPLYW
 WIOSNA

ŚWIATA Dźwięki
 ZABAWA
 Tak, mam to.
 WŚLUCHAJMY SIĘ W ŚWIAT
 Człouicki MIĘDZY BŁOKAMI

blisko
 DYLEMAT,
 Emocje
 TO NIE DWIE
 MOTYW WNĘTRZ
 Z dreszczykiem
 NIE CENZURUJ
 Ucieczka Przeprowa
 osoba ostrajac

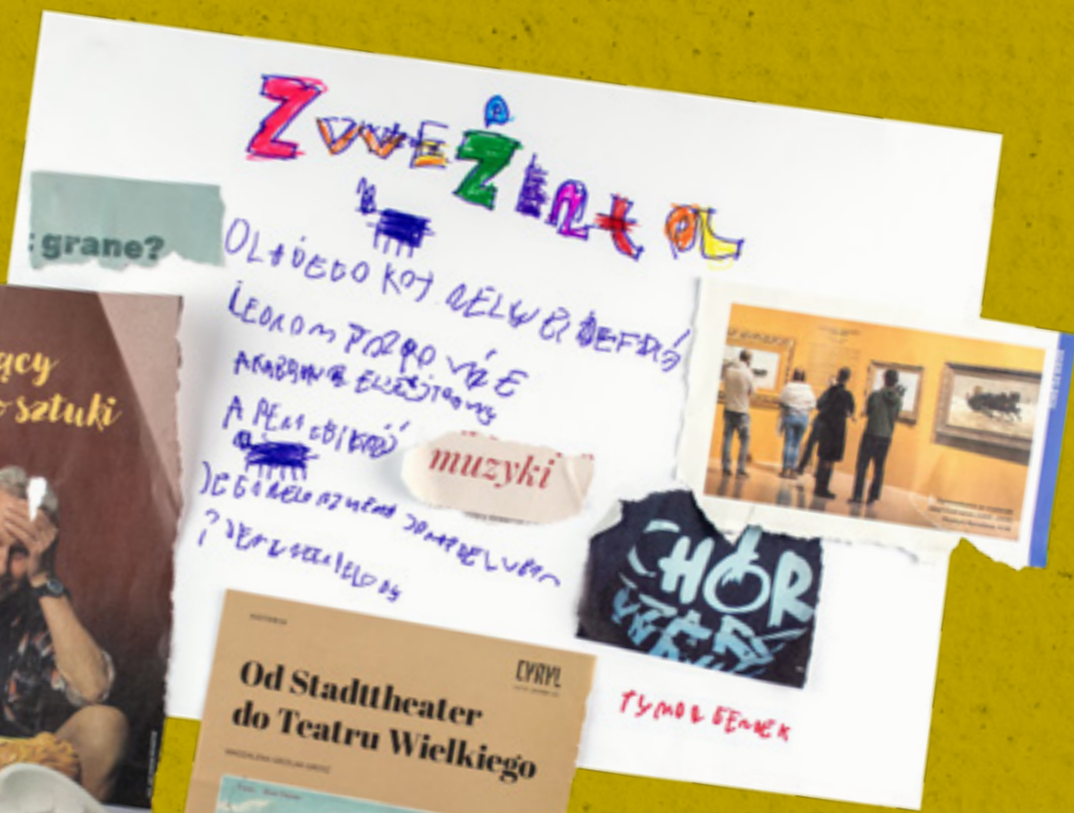
INTUICJA
 Podpowiada
 ECHO

Próby rymowania Chlebem dla poety (Zdecydowanie na słodko)

Człowiek potrzebuje człowieka CO TRZY GŁOWY,
 to nie jedyna ŻYCIE
 Królów or Tosie

co się dzieje z jednym z 7 pracowników

Z RYSOPISY
 ZASZTYROWANE METAGRAMY
 Mieć w sobie

Noc SWIATŁO *Idzie teraz TERAZ!*
 Usiadło na ławce ZACZYNAŁAM OD ZERA
 TO KURS sezonu
 BIEGIEM DAR NUMERU
 W RZECZYWISTOŚCI
to mi ten numer.
 ŻYCIE Kieszonka wspinaczka
 ŚCIEŻKA NIE WIEDZY

BEN BEZSENSOWNE
 Podróż *Maja Drągowska* W zgodzie ze sobą
SZALONE LODY
 WSZYSTKIE STRONY Ferii
 Święta WIGILIA JANINA

ZOBACZYĆ ŚWIAT W ŚWIATA,
 tęczę z *więcej niż natury* radości
 w piątce Grają absolwenci Sekret
 Ciekawe czasy jest tu Rodzina, ach rodzina! Podróż na wyspy Młodzież *i skrzydła*
 Zarynek nad Poznaniem Wiza duchowa Nos Gości niebywały Powrót syna
 wszystkiego Nie ocale *alę* Va koniec sezonu FESTIVAL
 REYMONTU!

Blanka Chładowska VIg

Odżywki na odżywki ekstraktów roślinnych FILKASO
 Czuły dotyk NATURY
 BIELEN POD BIELEN
 NA ODPOCZĄTKU
 JAK PO ODRAZIE PRZEKAZAĆ
 Zaczęło się od... pytań
 OCZYSZCZANIE
CO KRYJE NISZA?
 Ekscentryczne molekuly

IDA KONDRATOWICZ

Mistrz WAKACYJNY JEST TERAZ ŻÓŁTY
 Idziemy w Miasto! Mówi, pyta, czasem krzyczy
LATO Wychodzić siebie
 HIP-HOP w chłodnych podziemiach KOLOROWO Z POŁOŻEM
 ŻYJE W KAŻDYM
 FESTIVAL 20-21.08.2017 bittersweet Perfekcja w każdym
 MAJA TYTUŁ TO MISTRZ
 MA JA

OCZEKIWANIA WZIĘMSKICH
 POGŁĘBIEN ANALIZ ICZASU
 BO TO TEGO, ŻE PROWADZICIE
 MIĘDZY NARODOWE SYSTEMY
 INDEKSOWE, TO STANOWISKO
 KATOLICKIE I PRZYGOTOWANIE
 GŁÓWNYCH RELACJI ISTNIENIA.
 JEST

MARTA

Recepta na piosenkę

Najważniejszy w piosence jest nietuzinkowy pomysł na tekst. Tekst, który wnosi coś nowego, pokazuje świat z zupełnie innej strony, np. ze zwykłej sowy robi sowę w kolorach tęczy, albo opowiada o przyjaźni słonia i... krokodyla. Tekst może też być receptą na dobry humor lub na udane wakacje. Gdy jest dobry pomysł i z niego wyłoni się ciekawy tekst, muzyka często „pojawia się sama”. Jest ukryta w rytmie tekstu, w melodyjności słów. Wystarczy ją dobrze z tego tekstu „wydobyć”. Jeśli do tego dołożymy ciekawe wykonanie i zdolnych muzyków, jest szansa na dobrą piosenkę.

Przykładowe zadania dla uczestników*** Rozwijające wyobraźnię**

Uczestnicy przed koncertem mają zadanie napisać na karteczkach myśl/zdanie związane z podróżami – co warto zabrać, o czym warto pamiętać; autor układa z tego dodatkowe zwrotki do swojej piosenki.

W piosence „Pudełka” uczestnicy mają zapamiętać jak najwięcej przedmiotów, które pojawiają się w tekście piosenki, aby później je wymienić.

W piosence „Słoń i Krokodyl” przekonujemy się, że piosenkę można pokazać; dzieci wcielają się w postać słonia a opiekunowie w postać krokodyla, podążając za tekstem pokazujemy treść całej piosenki.

* Rozwijające muzykalność

Każda piosenka zawiera prostą frazę lub refren, który wspólnie z uczestnikami jest wykonywany; muzykalność rozwijana jest również w zabawach ruchowych do piosenek, które podkreślają kluczowe elementy tekstu.

* Rozwijające możliwości głosu

W piosence „Wpadła sowa do wierszyka” ćwiczyliśmy wspólnie z uczestnikami dykcję na prostych frazach w stylu „chrząszcz brzmi w trzcinie” lub „stół z powyłamywanymi nogami”.

* Budowanie relacji

Piosenka może być dobrym pretekstem do spędzania czasu z najbliższymi, wspólnego przeżywania sztuki. Idealna pod tym kątem jest piosenka pt. „Muzyczne Wygibasy”, która pozwala uczestnikom być blisko siebie w tańcu, uśmiechu i zabawie.

Wprowadzone pojęcia

piosenka to utwór słowno-muzyczny zbudowany na ogół ze zwrotek i refrenów, w którym tekst oparty jest na melodii, której towarzyszy akompaniament.

refren to powtarzalna część piosenki, umieszczona najczęściej po zwrotkach (choćby bywa, że piosenka zaczyna się od refrenu), często w innym rytmie niż zwrotka. Na ogół zawiera główną myśl, przesłanie piosenki.

rym to podobne układy brzmieniowe występujące na końcu wersów; te pojawiają się już w zadaniu twórczym, przy pisaniu myśli o podróżach. Niektórzy uczestnicy starają się od razu rymować.

rytm to regularny wzór powtarzający się w czasie; wykorzystujemy w szczególności podczas zabaw ruchowych do piosenki.

zwrotka to część piosenki/wiersza składająca się z określonej liczby wersów, w piosence najczęściej występująca w większej liczbie, gdzie melodia się powtarza, a zmienia się tekst.

Warto pamiętać

Piosenki mogą wymyślać osoby w każdym wieku.

Piosenka może poprawić nam nastrój, być lekarstwem na zły humor.

Piosenka, jako lubiane i nośne przez dzieci medium, utrwała u małych odbiorców ważne kwestie: dbałość o naturę, o siebie, o bliskich.

Piosenka jest drogą do twórczego bycia z innymi.

Przemysław Mazurek
(kompozycje, teksty)
Łukasz Majewski
(wiersz „Pudelka”),
Agnieszka Frączek
(wiersz „Wygibasy”)
Zuzanna Mazurek
(współautorka piosenek
„Sowa kolorowa” i „Słoń i krokodyl”)
Ewa Płotka
(prowadzenie)
Teatr Mozaika

Postscriptum

Muzeum Narodowe w Poznaniu

Czy wiesz, że mamy w Poznaniu zbiory sztuki starożytnej? Jeśli nie, to koniecznie zajrzyj do Muzeum Narodowego. W Studyjnej Galerii Sztuki Starożytnej prezentowane są obiekty gromadzone tu od XIX wieku!

Ekspozycja pomyślana jako studyjny magazyn, pozwala poczuć się jak w prawdziwym laboratorium naukowca. Możesz podejrzeć pracę archeologa i kuratora, który pochyla się nad starymi książkami w gabinecie, sąsiadującym z magazynem. Spacerując po galerii, zobaczysz tu przykłady dumnych cesarskich popiersi i ich uroczych żon w fantazyjnych fryzurach, prawdziwą egipską trumnę, która dawniej kryła ciało Iret-Hor-Iru, ceramiczne naczynia o najróżniejszych zastosowaniach. Przyjrzyj się im uważnie, bo jedna z niepozornych miseczek ma sześć tysięcy lat i jest najstarszym obiektem w naszych zbiorach! Zwróć też uwagę na zwierzkształtne wazy, które pochodzą z dalekiej Ameryki oraz na stele (płyty nagrobne) z wyrytymi inskrypcjami – nawet hieroglifami.

Kiedy poczujesz się zmęczony, odpocznij w kącie relaksu. To specjalnie wydzielona przestrzeń, gdzie na wygodnym fotelu

możesz zanurzyć się w lekturze książek z podręcznej biblioteczki. A jeśli przyjdiesz z dziećmi, albo sam po prostu chcesz poczuć się jak dziecko, skorzystaj z kart i kolorowanek, wystawionych na edukacyjnym stanowisku. Nie miej oporów, by wziąć do ręki retro-karty inwentarzowe (tak dawniej prowadzono archiwum). Mogą okazać

się przydatne do rozwiązania niektórych zadań w książeczce „Sekrety Starożytnej Komnaty” (dostępna w sprzedaży w naszym muzealnym sklepie). Możesz też swobodnie buszować w warsztacie rzeźbiarza, znajdującym się przy schodach i dotknąć rozłożonych tam materiałów i narzędzi.

Studijną Galerię Sztuki Starożytnej możesz odwiedzać codziennie za wyjątkiem poniedziałku, w godzinach otwarcia Muzeum. Bilet wstępu zakupisz w Kasie Muzeum lub przez platformę ToBilet (bilet: uczniowski – 1zł, ulgowy – 13 zł, normalny -20 zł, wtorki – wejście bezpłatne).

Jeśli chcesz zamówić lekcję muzealną, to zadzwoń pod numer: 61 856 81 36 (pon.-pt. w godzinach 8.00-15:30). Od stycznia pojawi się nowa propozycja w ofercie naszych lekcji „W starożytnej komnacie” (dla klas III – IV SP).

Koszt lekcji z warsztatem (z aktywnościami): 130 zł + bilety wstępu (1 zł dla uczniów za okazaniem legitymacji, 2 opiekunów towarzyszy bezpłatnie). **Do zobaczenia!**

 Kinga Sibilska-Camacho
Muzeum Narodowe w Poznaniu

Redakcja i korekta: Anna Kozłowska, Katarzyna Wojtaszak, Biblioteka Raczyńskich

Opracowanie graficzne i skład: Paulina Nowak, Biblioteka Raczyńskich

Zdjęcia:

s.3-51 fot. Biblioteka Raczyńskich

s.52 Strefa relaksu w Studyjnej Galerii Sztuki Starożytnej, fot. Aleksandra Czarny

s.53 Studyjna Galeria Sztuki Starożytnej, widok na magazyn studyjny i gabinet naukowy, fot. MNP

s.54 Fragm. ekspozycji „Tanagryjka. U progu kobiecości” w Muzeum Narodowym w Poznaniu, fot. MNP

Biblioteka Raczyńskich, pl. Wolności 19

61-739 Poznań

tel: 61 88 58 962

e-mail: sekretariat@bracz.edu.pl

Druk: drukomat.pl

Poznań 2025

ISBN 978-83-974260-2-3